



NORSJÖ

MED HJÄRTA FÖR NORSJÖ

Kommunalt valprogram 2022



NORSJÖ

REDO ATT UTVECKLA NORSJÖ



Världens bästa vardag

*Norsjö kommun har antagit en vision **Världens bästa vardag**. Visionen handlar om att fler ska uppleva sin bästa vardag – var dag – i Norsjöbygden. Vi pratar om hur vi vill utveckla vår bygd. Vi agerar tillsammans för att vara starka. Vi inkluderar så att så många som möjligt kan vara med och skapa Världens bästa vardag. Vi jobbar långsiktigt och uthålligt.*

Det är fina ord som är hämtat från arbetet med att ta fram visionen. Känner medborgarna i Norsjö kommun igen sig i vardagen? Kan man ställa upp på visionen om man är medarbetare eller chef i kommunförvaltningen eller i övrigt medborgare i kommunen? Vi kristdemokrater har en syn att alla som jobbar i kommunförvaltningen har uppdraget att ge service av hög kvalité till sina medborgare. Frågan är den hur vi lyckas?

Ett antal kommuner har börjat jobba med tillitsbaserad styrning och ledarskap. Vi tror att det är en framkomlig väg för Norsjö att införa ett system där tilliten till chefer och medarbetare behöver öka. Medarbetare behöver utrymme att våga ta egna initiativ, nyttja sina kompetenser och jobba som team.

Man måste tillåtas att göra fel för att dra lärdomar och för att hitta bättre lösningar. Idag finns en övertro att styrning är ett bra sätt som medarbetare önskar när forskning visar att det inte alls är så utan man känner sig hämmade av att kvalité är underordnad ekonomi. Det finns en övertro till centralisering som visat sig skapa rädsla i organisationer. Det finns en tystnadseffekt där chefer rapporterar enbart positiva saker till överordnade och problem filtreras bort. Det finns en övertro mot mätningar och granskningar och mot felfinneri. Medarbetare är fångade i system och medborgare drabbas eftersom det inte får seriösa svar på sina funderingar eller idéer.

Vi Kristdemokrater tror att ett system med mera tillit där politiken har sin övergripande roll och att kommunchefen är organisationens VD och som styr med ett coachande ledarskap andra chefer och medarbetare. Vi tror att ett system med större frihet och tillit även ger fördelar för både arbetsmiljö och ekonomi. Tillit både som styrsätt och förhållningsätt. Norsjö behöver skapa ett system där god arbetsmiljö gör att medarbetare trivs och gör ett gott jobb för medborgarnas bästa.

Kristdemokraterna Norsjö anser att

- Norsjö kommun bör införa en tillitsbaserad styrning. Vi Kristdemokrater är beredda att bidra till ett ledarskap som tror på denna styrningsmodell.



Fria och trygga familjer

"Människor utvecklas, mognar och mår bäst i små grupper. I den lilla gemenskap som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att ge och möta kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ta ansvar. På det sättet anknyter familjen som gemenskap till människans djupaste behov – behovet att bli sedd och inte vara utbytbar."

Det är i mötet med andra människor vi formas som personer. Trygga familjer och andra nära gemenskaper är därför en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. I familjen kan barnet få en villkorslös – men inte kravlös – kärlek. Ingen familj är dock den andra lik. Vår utgångspunkt är därför att familjen och andra nära gemenskaper själva så långt som möjligt ska ha makten att utforma den egna vardagen. Det offentliga uppgift är att ge stöd i detta. Men det finns också tillfällen då familjen inte är den trygga plats den borde vara. Då måste det offentliga finnas där, inte minst för barnens skull.

Idag ser vi emellertid hur många politiker vill styra och lägga sig i hur familjer väljer att utforma sin vardag. Det vill vi motverka. Vi ser också hur vardagen för många familjer är svår att få att gå ihop. Stress, tidsbrist och otillräcklighet är något som många känner igen. Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för att familjerna ska få möjlighet att utforma livet så att vardagen fungerar. Förskolan ska hålla en hög kvalitet, men ska vara frivillig, och det är familjerna som ska bestämma när och om barnen ska börja i förskolan

Kristdemokraterna Norsjö anser att

- Föräldraförsäkringen ska vara flexibel – vi säger nej till kvotering. Fritt uttag av föräldradagar i tre år bör införas (beslutas på riksnivå).
- förtroendevalda och personal ska utbildas i hur Barnkonventionen ska beaktas och tillämpas.
- föräldrastödsprogram ska utvecklas och erbjudas till blivande föräldrar och föräldrar minst två gånger under barnets uppväxttid.



Barnomsorg och förskola

"Förskoleverksamheten ska vara flexibel till sin karaktär och möta det enskilda barnets behov. Familjer ska kunna välja mellan olika omsorgsformer. God valfrihet för föräldrarna förutsätter mångfald i utbudet."

Barnomsorg och förskola ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och lärande. En god och stimulerande omsorg möjliggör för föräldrarna att arbeta, studera eller söka jobb, men har också ett pedagogiskt uppdrag där barnen förbereds inför ett livslångt lärande. Barns och familjers behov ska vara utgångspunkten för barnomsorg och förskola. Barnomsorg och förskola har också en särskild uppgift att fylla för barn som kommer från familjer som av olika skäl har svårt att tillgodose barnets behov.

Under en lång tid har vi sett en utveckling mot allt större barngrupper inom förskolan. Detta är olyckligt inte minst för de yngsta barnen som har svårare att anknyta till många

olika personer. Vi ser också en tendens att förskolan gynnas framför andra omsorgsformer vilket inskränker mångfalden och begränsar familjernas möjlighet att välja.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- vi är positiva till en nybyggnad med en 4-avdelningsförskola i Norsjö för att säkra upp en god arbetsmiljö för personal och barn.
- barngruppernas storlek i förskolan ska minska.
- familjer ska kunna använda barnomsorgspengen för att ta hand om egna och anhörigas barn (*beslutas på riksnivå*).
- behovet av barnomsorg under obekväm arbetstid ska tillgodoses.
- personal inom barnomsorg och förskola ska ges fortbildning för att tidigare upptäcka tecken hos barn som far illa och för att ha kunskap om hur man tillämpar anmälningsplikten.
- Tillskapa en vikariepool för att trygga personalresurserna och för bättre kontinuitet.



Grundskola

"Skolan har två huvuduppgifter: dels att stimulera elevernas intellektuella och praktiska kunskapsutveckling och kritiskt tänkande och dels att, tillsammans med föräldrarna, fostra eleverna till ansvarsfulla samhällsmedborgare. Under förutsättning att skolorna har denna utgångspunkt, följer läroplanen och lever upp till kvalitetskrav, ska de ges ett stort mått av frihet att själva utforma undervisningen."

Kristdemokraternas vision är en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter; en skola där varje barn och elev får utvecklas efter sin fulla potential, till vidare studier, ett meningsfullt yrkesliv och delaktighet i samhällsgemenskapen. En skola där varje barn finner trygghet, kamratskap och får utlopp för sin kunskapstörst, där varje barn får känna lycka när bokstävernas betydelse faller på plats, där matematiken blir en spännande lek och där sinnena vidgas och världen öppnas upp allteftersom barnet blir äldre.

I den skolan får läraren tid att vara lärare, tid att se varje barn, och möjlighet att utvecklas i sin roll som lärare tillsammans med lärarkollegor och skolledning och i samspel med övriga professioner i teamet kring eleven. I vår vision för skolan står kunskap och bildning i fokus. Bildning som ger förståelse för samhället vi lever i och historien vi kommer ur.

Läroplanen stipulerar att skolans värdegrund ska förmedlas i "överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism" och ska prägla kommunens skolor oavsett om de är kommunala eller fristående.

Barnkonventionen är numera lag och detta ger en bra grund att driva barnets rättigheter.

Ett exempel är att Barnkonventionen ger barn rätt till en religiös identitet och mot den bakgrunden är det en självklarhet att skolavslutning ska kunna ske i en kyrka.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- Grundskolelokaler där det finns risk för en dålig arbetsmiljö måste ersättas. Barn och personals hälsa får inte äventyras
- lärarnas arbetstid ska ha fokus på undervisning och dess utformning
- det ska finnas resurser för läromedel och digitala verktyg som stöttar alla elevers lärande.
- Ytterligare satsning för fler legitimerade lärare och förskollärare när nuvarande projekt avslutas.
- skolorna ska ha kompetens att tidigt kunna upptäcka barn i behov av särskilt stöd och ekonomiska medel för att sätta in de stödresurser som krävs i det enskilda fallet.
- lärare och skolpersonal ska ges fortbildning för ökad kunskap kring psykisk ohälsa och självmord.
- en utvecklad elevhälsa är viktig för en bra fungerande skola.
- personalen inom skolan ska ges fortbildning för att tidigare upptäcka tecken hos barn som far illa och för att ha kunskap om hur man tillämpar anmälningsplikten.
- nolltolerans ska gälla mot såväl mobbing som annan kränkande behandling.
- prao är en viktig erfarenhet för eleverna för att få en inblick i arbetslivet. Skolan ska i samverkan med arbetsplatser erbjuda meningsfulla praoplatser. Ökad samverkan med näringslivet är önskvärt.
- varje grundskola ska aktivt, och utan dröjsmål, uppmärksamma elever som har hög frånvaro och vidta de åtgärder som krävs för att få tillbaka elever som har omfattande problematisk frånvaro.
- organiserad fysisk aktivitet ska förekomma varje dag i skolan genom dels planerade lektioner/aktiviteter som uppmuntrar till rörelse.
- barn med NPF-problematik ska ha rätt till en lämplig lärmiljö samt en fysisk skolmiljö och pedagogik som gör det möjligt att klara skolgången.
- den som medvetet förstör skolmiljön, exempelvis genom klotter, ska medverka till att återställa skadan.
- samarbete mellan skolor och polis bör utvecklas, gärna med en specifik polis som eleverna känner igen, knuten till varje skola.
- i enlighet med Barnkonventionen ska det vara en självklarhet att skolavslutning ska kunna ske i en kyrka.



Gymnasieskola

”Skolan har två huvuduppgifter: Dels att stimulera elevernas intellektuella och praktiska kunskapsutveckling och kritiska tänkande och dels att, tillsammans med föräldrarna, fostra eleverna till ansvarsfulla samhällsmedborgare.”

Kristdemokraterna vill betona vikten av en skola som har höga förväntningar på både elever och personal. En skola som möter varje elevs utmaningar med tro på elevens potential att lyckas efter sin bästa förmåga. En sådan skola sätter mål som både elev och föräldrar kan förstå. Eleven ska på förhand veta vad som krävs av honom eller henne för att nå ett visst betyg. Faktakunskap ska komma först och analys och diskussion därefter. Ett sådant upplägg bli mer naturligt för eleven.

Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den lärarledda undervisningen har minskat. Många studier har konstaterat att undervisning ledd av skickliga lärare är det bästa sättet för elever att nå målen för undervisningen.

Ett större fokus bör läggas på att gymnasiestudierna kopplas till arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft. Det finns många exempel på att Sverige idag är underförsörjt på kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- den nya möjligheten att elever på teoretiska program kan i årskurs 1 läsa på hemmaplan i Norsjö är mycket positivt. Även om underlaget är för litet nu redan 2022 hoppas vi att satsningen fortsätter och möjligheter utvecklas inför kommande år.
- även att lärlingsutbildningar och praktikplatser kan ges på hemmaplan på praktiska program ger nya förutsättningar för Norsjöns industri.
- alla elever ska ges möjlighet att återkommande träffa utbildad studie- och yrkesvägledare för att kunna göra välgrundade studie- och yrkesval.
- gymnasiesärskolan ska verka för att de elever som har intresse och möjlighet ska erbjudas praktik eller lärlingsplatser.
- kommunen ska verka för att ungdomar mellan 15–17 år erbjuds ett feriejobb.



Äldreomsorg

”Alla medborgare ska kunna åldras med värdighet. Det innebär att service, vård och omsorg ska vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på den enskilde med hänsyn till själsliga, andliga och materiella behov. Denna samhällsliga skyldighet innebär att äldreomsorgen måste vara väl utbyggd med hemtjänst och hemsjukvård, olika former av dagverksamhet samt ett varierat utbud av boendeformer.”

Människovärdet beror inte på ålder eller den äldres egen förmåga. Äldreomsorgen ska präglas av trygghet, värdighet och delaktighet. Vår utgångspunkt är att varje person bäst känner sina egna behov och att möjligheten till inflytande och valfrihet därför ska vara stort. Om man flyttar till ett boende för äldre, exempelvis särskilt boende eller trygghetsboende, ska man få behålla sina vanor. Närhet och gemenskap är grundläggande mänskliga behov, något som det offentliga inte fullt ut kan tillfredsställa. Av denna anledning måste äldreomsorgen måna om goda relationer med anhöriga och ett gott samarbete med exempelvis anhöriga, föreningar, kyrkor och andra ideella krafter.

Tyvärr är ensamhet och passivitet bland äldre ett problem. Det finns också personer som inte får den omsorg de behöver och som ett resultat av detta drabbas av exempelvis undernäring men också oro och ångest.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kommunens vård och omsorg ska vara personcentrerad, där insatserna ska vara samordnade och utgå från den enskildes behov, situation, förmågor och preferenser som baseras på levnadsberättelsen.
- varje person som fyllt 85 år ska utan biståndsbedömning garanteras plats i anpassat boende, som exempelvis trygghetsboende. Plats på särskilt boende ska fortsatt vara kopplat till ett biståndsbeslut.
- Arbetsvillkoren för vårdpersonal måste förbättras så vi kan behålla kompetent personal samt attrahera nya medarbetare att söka sig till vården.
- vårdserviceteam ska utvecklas för att avlasta undersköterskor med icke-medicinska uppgifter. Undersköterskor ska kunna ägna sig åt vårdnära uppgifter.
- vi ska återgå till minst ett serviceboende där hemtjänstpersonal finns på plats för bättre trygghet och gemenskap.
- Minst ett mål per dag ska serveras i gemensamma matsalar på trygghetsboenden eller serviceboende. Äldre som inte har biståndsbeslut men som önskar köpa mat ska kunna göra det. Vårdserviceteam kan bistå med praktiska saker kring måltiden.
- all personal inom omsorgen som jobbar vårdnära måste kunna kommunicera på god svenska.
- kommunen ska ha en plan för kompetensutveckling och kompetensförsörjning.
- hög kvalitet, stor valfrihet och näringsriktig kost ska garanteras inom äldreomsorgen.
- kommunen ska ha ett välutvecklat anhörigstöd. Det ska finnas tydlig information kring vilket stöd anhöriga har rätt till.
- kommunens värdighetsgarantier ska vara tydliga och konkreta samt



innehålla tydliga redovisningar av vad kommunen förbinder sig till om inte värdighetsgarantin uppfylls.

- kommunen ska erbjuda träffpunkter för äldre i samverkan med civilsamhället, med en variation av aktiviteter.
- alla som fyllt 80 år ska erbjudas hembesök för att få information om det offentliga stöd samt ges möjlighet att framföra önskemål.
- användandet av välfärdsteknologi bör utvecklas i syfte att öka trygghet, aktivitet, delaktighet, integritet och självbestämmande.
- alla som fyllt 80 år ska erbjudas trygghetslarm utan biståndsbedömning om man anser sig vara i behov av detta.
- antalet hemtjänstpersonal per hemtjänstmottagare ska inte vara fler än att den enskilde kan lära känna alla.
- den medicinska kompetensen ska stärkas inom äldreomsorgen genom fler sjuksköterskor och ökad läkarmedverkan.

Ett tillgängligt samhälle för alla

”Myten om den perfekta människan som ideal och norm riskerar att bli ett hot mot viktiga värden som delaktighet och solidaritet. Politiken måste förankras i en människosyn som både tillmäter människan ett absolut och okränkbart värde och erkänner att alla människor är olika med olika begåvning, intressen och förutsättningar.”

Detta är en utgångspunkt för vår politik när det gäller personer med olika typer av funktionsvariation men även personer som på olika sätt hamnat i ett utanförskap eller en social utsatthet. Gemensamt för oss människor är att vi är sociala varelser med behov av små, naturliga gemenskaper. Därför bör i normalfallet familjen och andra anhöriga ges en central plats i det stöd som ges. Den egna familjen är alltid nödvändig, men ofta inte tillräcklig, för att klara av alla utmaningar. Insatserna ska stödja när det brister och stimulera de positiva krafter som finns hos varje person - det personliga ansvaret ska alltid vara en utgångspunkt.

Risken för diskriminering och negativ särbehandling är något som måste beaktas. Idag finns det tyvärr många som lever i olika typer av utsatthet. Särskilt sårbara är barn i otrygga hem. Många barn lever i förhållanden där båda eller någon förälder har ett riskbruk eller missbruk av alkohol. Alltför många ungdomar har även själva destruktiva dryckes- och drogvanor.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kommunen ska vara ett föredöme i att anställa fler personer som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden.
- kommunen ska i sin bostadsförsörjningsplan ha en tydlig ambition att säkerställa försörjningen av bostäder för personer med



funktionsnedsättning.

- när personer inom LSS erbjuds boende ska stor vikt läggas vid personliga önskemål.

Sociala insatser

”Medmänsklighet och kärlek är grundläggande värden som inspirerar till solidaritet. Solidaritetsprincipen motiverar oss att ta gemensamt ansvar för alla människor, i synnerhet de utsatta. Den sociala omsorgen ska utgå från människans behov av små, naturliga gemenskaper, främst familjen. Socialpolitiken ska stödja när det brister och stimulera de positiva krafterna i dessa gemenskaper.”

Kristdemokraterna vill att alla människor ska kunna växa upp och leva utan risk att skadas på grund av eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, doping och tobak eller spel om pengar (ANDTS). För Kristdemokraterna är det därför viktigt att stå upp för en solidarisk och restriktiv drogpolitik. Detta ska kombineras med en god missbruks- och beroendevård.

Många personer som lever med missbruksproblematik eller beroendesjukdom känner stor skuld och skam. För att inte stigmatisera någon är det därför viktigt att konstatera att beroende är en sjukdom – inte resultatet av ett bristande karaktärsdrag.

Kristdemokraterna anser att:

- kommunen ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka missbruk och beroendeproblematik vad gäller ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel). Särskilt fokus ska läggas på barn och unga.
- myndigheter ska samverka utifrån barnets bästa och inte utifrån myndigheternas organisation så att barn och deras föräldrar som är i behov av hjälp ska få stöd i tid.
- kommunen ska utveckla arbetet med att upptäcka och förebygga våld i nära relationer liksom hedersrelaterat våld och förtryck.
- det ska finnas tillgång till jourer som stöttar kvinnor och män som utsätts för våld i nära relationer.
- en strategi ska tas fram för att minska antalet barn som lever i ekonomiskt svaga hushåll.
- det sociala arbetet ska ha fokus på att förebygga och hjälpa personer att inte hamna i ett beroende av försörjningsstöd.

Trygghet och säkerhet

”Det viktigaste sättet att bekämpa brottslighet är genom förebyggande insatser och det är framför allt vuxnas ansvar gentemot barn och ungdomar. Familjens roll att fostra och leda de unga är av största vikt. Samhället måste vidare ge tydliga signaler

om vad som är rätt och vad som är fel. En snabb reaktion på begångna brott och en ökad upptäcktsrisk för förövarna är viktigt.”

För att en kommun ska vara attraktiv krävs det att medborgarna upplever den som trygg. Att bygga ett samhälle där människor känner sig trygga handlar om att ta till sig en mängd olika perspektiv. Alltifrån att skapa naturliga mötesplatser och hur vi arbetar med ljussättning till att bekämpa organiserad brottslighet och allt däremellan. I grunden handlar det om ett samhälle där medborgarna känner tillit – tillit till varandra och tillit till samhällets institutioner. Här fyller det civila samhället en betydelsefull roll. I föreningsengagemang fostras vi till ansvarstagande, tillit och civilkurage.

Grovt kriminella gäng har blivit ett fenomen i Sverige. Skadegörelse, hot och våld ger upphov till otrygghet och vantrivsel i de bostadsområden där gängen är aktiva. Gängkulturen har visat sig utvecklas främst i utanförskapsområden där familjerna känner svag samhörighet med samhället.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- bättre information, samordnat stöd och avlastning ska ges till familjehemmen (*beslutas på tiksnivå*).
- kommunens ordningsföreskrifter ska ses över för att reglera trygghet och trivsel i offentlig miljö. Vi ska ha nolltolerans mot nedskräpning och klotter.
- samverkan mellan kommunen och polisen för att komma överens om medborgarlöften ska ske som en del i det brottsförebyggande och trygghets-skapande arbetet.



Integration och samhällsgemenskap

”Det svenska kulturarvet, byggt på kristen etik och humanism och därmed en del av den västerländska kulturen, har bidragit till skapandet av vårt lands lagstiftning och rättstradition. Denna etiska grund utgör ett sammanhållande kitt för ett mångkulturellt samhälle, som innebär att många kulturer, religioner, livsstilar, språk och erfarenheter lever sida vid sida och berikar varandra.”

En vital samhällsgemenskap innebär att medborgarna känner delaktighet och tar ansvar för sig själv och för hela samhället. Delaktighet, tillit och ansvarstagande är avgörande för en god samhällsgemenskap. Men frågan om samhällsgemenskap kan inte reduceras till ett politiskt sakområde, utan förutsätter ett helhetsperspektiv. Hur en kommun planläggs är lika viktigt som de värden som förmedlas genom undervisningen.

Segregation är ett hot mot samhällsgemenskapen. Det betyder att en misslyckad integration är ett misslyckande för hela samhället. Denna insikt gäller alla, både för de som har en svensk bakgrund så som för de som invandrat till Sverige. Denna värdegrund skapar förutsättningar för att nyanlända blir en del av sitt nya land. Samhällsgemenskapen minskar risken för att parallellsamhällen uppstår.

De två viktigaste faktorerna för en god integration är egen försörjning och egen bostad. Genom heldagsaktiviteter redan under asyltiden minskar utanförskapet och integrationen underlättas. Kommunen måste på samma sätt från dag ett arbeta för att nyanlända ska hitta ett långsiktigt hållbart boende.

Kommuner brottas med växande utanförskap, integrationssvårigheter och alltmer utmanande tryck på välfärden. Samtidigt finns det externa aktörer som vill vara med och bidra med kapital till sociala investeringar och effektiva lösningar på samhällsproblemen. En modell med så kallade "sociala utfallskontrakt", som prövats framgångsrikt i främst Storbritannien och USA, innebär att en extern finansiär investerar i ett offentligt socialt projekt för att uppnå definierade mål som motsvarar såväl mänskliga som ekonomiska vinster för den offentliga parten.

När försörjningsstödet (tidigare socialbidrag) infördes var tanken att det skulle ges till personer med olika sociala problem. Målgruppen har dock förändrats kraftigt och många som idag får försörjningsstöd är utrikesfödda som står utanför arbetsmarknaden och saknar annan inkomst. Försörjningsstödet har delvis blivit en kommunal a-kassa. Kristdemokraterna har därför föreslagit att i stället för att erhålla försörjningsstöd bör gruppen arbetslösa flyttas till en statlig dagpenning som ges till de som uppfyller kriterierna för att vara inskriven hos Arbetsförmedlingen.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- istället för försörjningsstöd bör gruppen för arbetslösa flyttas till en statlig dagpenning som ges till dem som uppfyller kriterierna för att vara inskriven hos Arbetsförmedlingen (*beslutas på riksnivå*).
- kommunen ska ställa tydliga krav på Arbetsförmedlingen att, i enlighet med sitt uppdrag, bedriva en fungerande arbetsmarknadspolitisk verksamhet med lokal fysisk närvaro i kommunen.
- den utbildning (SFI och samhällsorientering) som nyanlända erbjuds ska tidigare läggas så att den påbörjas redan under asyltiden och inte först när den asylsökande fått uppehållstillstånd (*beslutas på riksnivå*).
- kommunen ska uppmuntra och stödja föreningar som arbetar aktivt med att få med nyanlända i sina verksamheter.
- personalen inom förskola, skola och socialtjänst ska fortbildas för att kunna upptäcka och bemöta hedersproblematik.
- bostadsfrågan är central för att kunna skapa en fungerande integration och måste ges hög prioritet.



Kultur och fritid

"Ett vitalt civilsamhälle är av stor betydelse eftersom engagemang i föreningar, frivilligorganisationer och samfund innebär demokratisk fostran och

normöverföring. Det främjar också det personliga ansvarstagandet. Dessutom är det civila samhället en mötesplats där sociala kontakter skapas och utvecklas både inom och mellan generationer.”

Invånarna i Norsjö kommun ska inte bara vilja bo här, de ska också vilja leva här. Detta förutsätter att människans andliga, själsliga och fysiska behov ges utrymme. Det är inte kommunens sak att fastställa hur dessa behovs ska uttryckas och mättas, men det är en politisk uppgift att skapa förutsättningarna. Oftast kan detta ske genom förenings- och församlingslivet, det som vi kallar för civilsamhället. Här uppstår mellanmännsliga relationer som ger oss grundförutsättningar för demokrati och medmännisklighet.

Kultur är också en betydelsefull faktor för tillväxt och utveckling. Ett rikt kulturliv och levande kulturmiljö skapar attraktivitet och stärker en kommuns destinationskraft. Genom ett rikt förenings- och församlingsliv motverkas ensamheten i alla åldrar och samhällsgemenskapen främjas.

Barn som läser och deltar i kulturella verksamheter genom livet är mer benägna att engagera sig för samhället och i lägre grad hamna i utanförskap. Barns rätt till kultur är dessutom lagstadgad enligt Barnkonventionen. Kulturupplevelser är viktiga för individens välfärd och välbefinnande genom sin hälsofrämjande och rehabiliterande kraft. Tillgång till kultur bidrar till att skapa en meningsfull fritid och livskvalité.

Religionen spelar en viktig roll för många, inte minst många nya svenskar. Här har trossamfunden en viktig roll att spela genom att i sin verksamhet bidra till större förståelse, kunskap och respekt för olika trosuppfattningar i vårt land. I många kristna församlingar bedrivs språkkaféer där nyanlända får lära sig det svenska språket.

En viktig nyckel för att skapa en bättre fungerande integration är att främja deltagande i föreningslivet. Det viktiga är att på olika sätt uppmuntra ett föreningsdeltagande. Vid sidan av ”fika” är föreningsliv en del av den svenska kulturen som nya svenskar måste bjudas in till.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kultur- och fritidspolitiken ska kännetecknas av mångfald och tillgänglighet för alla.
- en ny sim- och sporthall måste byggas i Norsjö.
- civilsamhället, exempelvis idrottsföreningar, studieförbund, kyrkor, samfund och andra organisationer, ska ha en betydande roll i att bedriva kultur- och fritidsverksamhet.
- organisationer som inte står upp för demokrati och mänskliga rättigheter ska inte kunna erhålla kommunalt stöd.
- kommunen ska sammanställa information och aktivt informera om de möjligheter till kultur, fritidsaktiviteter och friluftsliv som finns.
- personer med funktionsnedsättning ska ha en självklar tillgång till kultur-

och fritidsutbud.

- kulturskolan ska vara en prioriterad del i kommunens barn- och ungdomsverksamhet med ambitionen att fler barn och unga ska nås av verksamheten. Det måste gå att hitta lösningar så fler får chansen att lära sig spela ett instrument under skoldagen.
- "meröppet" är ett koncept som biblioteket bör fortsätta med.
- kultur ska erbjudas på äldreboenden i samverkan med kulturinstitutioner och civilsamhälle.



Så bygger vi en attraktiv kommun

"Ett samhällsbyggande utifrån en kristdemokratisk värdegrund innebär att planera för trygga och vackra miljöer där invånarna själva tar aktiv del i beslutsprocessen och känner sig delaktiga i skapandet av sina närmiljöer."

Hur städer och samhällen planeras spelar stor roll för hur de utvecklas och upplevs. När den goda staden/samhället planeras bör vi sträva efter långsiktig kvalitet och hållbarhet – ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Särskild hänsyn bör tas till arkitektoniska och kulturella värden. Bostäder ska planeras för olika människors behov. Hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter samt kommersiella lokaler och offentlig service ska blandas för en levande miljö. Det är viktigt att ha en planering för hela kommunen, inte bara tätorten.

Idag har vi dessvärre en bostadssegregation som motverkar socialt hållbara städer/tätorter. Vi har också en stor bostadsbrist som gör att det är svårt att komma in på bostadsmarknaden. Vi ser även att många yngre lämnar landsbygden och att en stor del av servicen där försvinner. I vissa kommuner har man växtvärk och i andra är det en befolkningspyramid som har vänts upp och ned. Olika kommuner har olika utmaningar.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kommunen ska verka för att det ska bli möjligt att erhålla lån för ny eller ombyggnad av egna hem. Någon form av borgen eller annan lösning måste till.
- vid planering ska särskild hänsyn tas till kulturbyggnader och kulturellt intressanta bebyggelsemiljöer som ska värnas och bevaras för framtida generationer. Musikens hus ska exempelvis inte säljas.

Miljö och klimat

"Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer. Förvalterskapet gäller både de egna personliga

tillgångarna och de materiella värdena; miljö och naturresurser. Vi ska agera på ett sådant sätt att vi med stolthet kan överlämna frukterna av vårt arbete.”

Förvaltarskapstanken är bärande del i den kristdemokratiska ideologin. På miljöområdet innebär det att vi inte får förbruka vår jord och dess tillgångar. Den kanske viktigaste miljöfrågan att arbeta med idag är att motverka uppvärmningen av jorden. Kommunen har en särskild nyckelroll i arbetet att bygga ett samhälle där skadlig miljöpåverkan minimeras, energin är fossilfri, trafiksystemen hållbara, bostadsmiljöer sunda och där naturresurser tas tillvara i ett kretslopp.

Vid sidan av klimatfrågan är övergödning, utsläpp av gifter och hormonstörande ämnen, inte minst i barns närmiljö, utmaningar som måste hanteras. I många av våra tätorter är bristen på tysta miljöer ett problem att förhålla sig till.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kommunen ska arbeta för en ökad andel närproducerade och ekologiska livsmedel i måltidsverksamheten inom förskola, skola och äldreomsorg.
- upphandling av närodlade livsmedel ska främjas genom mindre omfattande upphandlingar för att fler och mindre leverantörer ska kunna medverka.
- kommunen ska verka för att medborgarnas resvanor blir allt mer hållbara.
- andelen kommunalt avfall som materialåtervinns ska öka.
- hormonstörande ämnen ska fasas ut. Särskilt viktigt är detta i miljöer där barn och unga vistas, exempelvis förskolor och skolor.
- kommunen ska erbjuda goda möjligheter för invånarna att mäta radon och bullernivåer för att säkerställa att gränsvärden inte överskrids.
- kommunen måste ta initiativ för att bygga cykelvägar in mot samhället när inte Trafikverket kan bistå med finansiering. Anslutande vägar in mot Norsjö samhälle är för smala för en säker trafikmiljö för gående och cyklister.



Jobb och näringsliv

”Ett konkurrenskraftigt och differentierat näringsliv är en förutsättning för det goda samhället och en god välfärd. Detta innebär i sin tur att ett gott klimat måste skapas och vidmakthållas för ett dynamiskt småföretagande, där enskilda människors idéer, kreativitet och entreprenörskap får möjlighet att blomma ut.”

Möjligheterna för politiker att skapa jobb är högst begränsade, däremot kan vi bidra till att det blir lättare att driva företag. En kommun eller region med välmående och framgångsrika företag har lägre arbetslöshet, högre tillväxt och bättre förutsättningar att finansiera välfärden. Den politiska ledningen har ett

övergripande ansvar att förbättra attityderna till företagande och skapa en förståelse för företagens situation och behov. Vi är även beroende av ett välfungerande och flexibelt utbildningssystem där människor i olika faser av livet kan utveckla sin kompetens.

Alla ska ha rätt att jobba hundra procent av sin förmåga men alltför många får inte komma till sin fulla potential. Det rör sig framförallt om personer med ohälsa eller funktionsnedsättningar och personer med otillräcklig kompetens. Därtill finns idag en stor grupp förhållandevis nyanlända som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap om man inte kommer in på arbetsmarknaden. Samtidigt finns det brist på arbetskraft inom många områden. Här behöver kommunen i samverkan med arbetsförmedling och företag förbättra sitt matchningsarbete.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- kommunens service till företagen ska tydliggöras genom att det införs servicegarantier, med tydliga besked om vilka effekter det blir för kommunen om garantin inte uppfylls.
- det ska ställas krav på kvalitet i upphandlingarna och det ska gå att följa upp vilken kvalitet som levereras så att kommunen kan säkerställa att rätt pris och kvalitet alltid uppnås.
- kommunen ska möjliggöra entreprenörskap i grundskolan.
- kommunen ska i samverkan med näringslivet intensifiera arbetet för att fler personer långt från arbetsmarknaden ska kunna få praktikplats.
- kommunen ska föregå med gott exempel då det gäller att anställa personer med någon form av arbetshinder, exempelvis funktionsnedsättning och språksvårigheter eller personer som är i behov av rehabilitering.
- kommunen ska göra det möjligt för alla ungdomar mellan 15–17 år att få ett feriejobb.
- kommunen ska ha en välkomnande attityd och skapa enkla kontaktvägar gentemot näringslivet och detta inkluderar även arbetsintegrerade sociala företag.
- kommunen ska tillämpa så kallade utbildningsanställningar inom omsorgen under specialistutbildning för att öka tillgången på kvalificerad omvårdnadspersonal.

Kommunens ekonomi

”Ett gott samhälle kan inte förverkligas utan en väl fungerande samhällsekonomi med politisk och personlig frihet i balans. Dessutom krävs en långsiktighet vilket förutsätter ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.”

Politik måste vara något mer än att räkna pengar och ha ett kameralt tänkande. För att kunna skapa ett gott samhälle måste det finnas en ekonomi som ger de politiska visionerna muskler. Det är ett välfungerande näringsliv och fler personer i arbete som genererar de skatteintäkter som gör det möjligt med en god välfärd

för alla. Kommunen har över tid fått ett allt större åtagande med allt högre förväntningar ifrån invånarna. Det ställer större krav på styrning och uppföljning av sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter i verksamheterna. Det ställer också krav på ständiga prioriteringar, effektivisering och förnyelse av verksamheterna. Det handlar om att dels göra saker rätt, dels om att göra rätt saker. Se även inledande text till ett mera tillitbaserat ledarskap i kommunförvaltningen.

Varje människa är en resurs som har en mun men två händer. Det är nödvändigt att fler människor i arbetsför ålder lyckas komma i egen försörjning. Effekterna av en bristande integration är inte bara ett misslyckande på individnivå utan något som hotar vårt samhälles sammanhållning och det offentliga finansiering.

Kristdemokraterna Norsjö anser att

- kommunen ska drivas med hög effektivitet och ett gott förvaltningskap där kärnverksamheterna prioriteras.
- kommunen ska inte överta föreningars och enskildas ansvar eller uppgifter, utan istället vara ett stöd om så behövs.
- medarbetare ska så långt som möjligt erbjudas heltid, men ska kunna välja den tjänstgöringsgrad som önskas.
- omotiverade löneskillnader mellan olika grupper av anställda ska fasas ut i samband med lönerevisioner. Särskilt uppmärksamhet bör ges åt könsrelaterade skillnader.
- kommunen ska ha tydliga uppförandekoder för att kunna ställa och följa upp sociala, miljömässiga och etiska krav vid upphandling.

Vård och stöd vid psykisk ohälsa

”Många drabbas någon gång under livet av psykisk ohälsa. Psykiatrisk vård och omsorg ska präglas av tillgänglighet och flexibilitet utifrån patientens behov. Särskild vikt ska läggas vid snabb och tillgänglig kompetens för barn och ungdom med psykisk ohälsa. Anhörigas vårdinsatser är en ovärderlig tillgång som behöver tas tillvara, synliggöras och uppmuntras. Men vård av anhöriga måste bygga på frivillighet.”

Tre av fyra personer lever idag med egen psykisk ohälsa eller nära någon som är drabbad. Vid sidan av det lidande som psykisk ohälsa och sjukdom innebär leder det även till stora kostnader både för den enskilde och för det offentliga. För att minska lidande och sjukskrivningar är det viktigt att människor får rätt typ av stöd i rätt tid. Fortfarande finns dock mycket skam och social stigmatisering kopplat till psykisk ohälsa vilket gör att människor avstår från att söka hjälp. Särskilt viktigt är att barn och unga får stöd i rätt tid då utbildning och framtidsplaner riskerar att spolieras av en längre tid av psykisk ohälsa, därtill kommer risken för missbruk och andra riskbeteenden.

Idag ser vi hur allt fler lider av psykisk ohälsa, särskilt oroande är ökningen bland barn och unga. Köerna till såväl barn- och ungdomspsykiatrien som vuxen-

psykiatri är oacceptabelt långa. Att barn tvingas vänta i flera år på en neuropsykiatrisk utredning ska inte få förekomma. Tidiga upptäckter och tidiga insatser är grundläggande.

Dagens delade huvudmannaskap för missbruks- och beroendevården ska slopas och ansvaret flyttas till hälso- och sjukvården i syfte att säkerställa att personer med samsjuklighet, dvs både psykisk ohälsa och beroendesjukdom, får adekvat vård.

Kristdemokraterna Norsjö anser att:

- det ska finnas kuratorer tillgängligt i äldreomsorgen för samtalsstöd till boende och anhöriga.
- samverkan mellan psykiatri och socialtjänsten ska utvecklas för att bättre kunna stödja personer med psykisk sjukdom och sociala problem.
- levnadsvanorna behöver i större utsträckning lyftas när en person söker hjälp och stöd inom vården. Sömn, kost, motion samt att komma till rätta med missbruks- och beroendeproblematik är viktiga delar i behandling av psykisk ohälsa.
- "första linjen" ska inrättas i samarbete med kommunen dit barn och ungdomar och vårdnadshavare kan vända sig för att snabbt kunna få stöd och vägledning.
- barn- och ungdomspsykiatriens arbete mot självskadebeteende, självmordsförsök och självmord hos barn och unga måste intensifieras. Detta arbete ska ske i samverkan med elevhälsan.
- kommunen ska ha en handlingsplan för suicidprevention.
- hälso- och sjukvården ska vara ensam huvudman för beroendevården för att hos personer med psykisk ohälsa möjliggöra en sammanhängande vård- och behandlingskedja, där personens behov är i centrum. (beslutas på riksnivå)



Hela Sverige ska fungera – landsbygdsutveckling

Alla människor ska oavsett bostadsort kunna få del av samhällets grundläggande sociala rättigheter och ges rimliga förutsättningar att försörja sig och utveckla sin bygd. Därför krävs en aktiv regionalpolitik.

Klyftan mellan stad och land växer. Skillnaderna i livsstil, värderingsmönster och materiella intressen mellan storstadsbor och landsbygdsbor skaver allt mer. Detta hänger samman med att skillnaderna i livsvillkor mellan stad och land ökar. De politiska besluten uppfattas ofta som om de är fattade utan insikt i landsbygdens förhållanden.

Att människor som lever under olika betingelser har olika synsätt på samhället är inte konstigt. Däremot blir det ett problem om hänsyn inte tas till de olika livsvillkoren vid fördelning av resurser samt vid lagstiftning och lagtolkning. Politikens innehåll innebär ofta att problem vältras över på landsbygden, som exempelvis förväntas dra det tyngsta lasset i klimatomställningen och i flyktingmottagandet.

Nu behövs en ändrad politisk kurs så att även landsbygdens perspektiv får genomslag i rikspolitiken. Landsbygdsbornas konkreta behov av en fungerande vardag måste erkännas fullt ut. Nedanstående punkter är Kristdemokraternas politik för att få "Svenska hjärtlandet" att fungera. De flesta förslagen beslutas på nationell nivå men vi driver frågorna även på lokal och regional nivå.

Kristdemokraterna anser att:

- en större del av marknadsföringen av Sverige som turistnation till besöksmål ska riktas mot landsbygden.
- det svenska skogsbruket och användningen av skogsråvara ska utvecklas.
- rättigheterna för den småskaliga vattenkraften ska stärkas.
- polisens lokala förankring ska stärkas.
- det ska utredas hur grannsamverkansgrupper i glest befolkade områden kan få vissa befogenheter som de saknar idag.
- primärvården ska stärkas i hela landet. I glesbygd ska öppettider och annan tillgänglighet till primärvården, såsom webbtjänster, prioriteras särskilt utifrån de geografiska villkor som gäller där.
- ett statligt stöd inrättas för att förbättra anställningsvillkoren för sjukvårdspersonal i gles- och landsbygd.
- det i landsbygdskommuner inte ska krävas bygglov för villor och mindre näringslokaler i anslutning till befintlig bebyggelse utanför detaljplanelagt område och skyddade områden.
- statliga topplån ska finnas för att underlätta nyproduktion av bostäder på landsbygden.
- Trafikverket ska ha ett tydligt uppdrag att påskynda uppgraderingen av BK4-vägnätet.
- anslagen till underhåll av landets vägar och regionala järnvägar ska ökas.
- den statliga, men även den kommunala, finansieringen av enskilda vägar ska öka.
- statens ansvar för att delfinansiera nödvändigt underhåll av kommunalt vatten och avloppssystem ska utredas.
- lagen om allmänna vattentjänster ska revideras i syfte att underlätta boende på landsbygden.
- reseavdraget ska göras om så att det är oberoende av färdstätt och bygger på avstånd.

- stöd till samlingslokaler på landsbygden ska säkerställas.
- stöd till folkbildningens utveckling på landsbygden ska ges.
- det ska tillsättas en utredning om för- och nackdelar med att kommuninvånarna får väsentligt större del av vinster från naturresurser; där Norge kan fungera som inspiration.
- det kommunala vetot vid ansökan om etablerandet av vindkraftsparker ska värnas. det lokala inflytandet över strandskyddsbesluten ska stärkas

